

Lovverkets muligheter og begrensninger

Pårørendekonferansen 2015 - 25. mars Oslo kongressenter

Førsteamanuensis dr. juris Alice Kjellevold
University of Stavanger
uis.no

6/7/2015

Politiske føringer

- Pårørende skal møtes med respekt og omsorg
- Pårørende skal sikres nødvendig informasjon, råd, veiledning og opplæring
- Pårørende skal ha innflytelse over utforming av hjelpetilbud
- Pårørende må få anledning til å formidle pasientens ønsker og behov
- Pårørende må kunne påberope pasienten og sine rettigheter
- Pårørendes kunnskaper må anerkjennes
- Det må rettes oppmerksomhet mot påørendes egne behov
- Barn som pårørende må få særlig oppmerksomhet

Et program for en aktiv og fremtidsrettet pårørendepolitikk 2014-2020

- «Synliggjør, anerkjenner og støtter pårørende som står i krevende omsorgsoppgaver
- bedrer samspillet mellom den offentlige og den uformelle omsorgen, og styrker kvaliteten på det samlede tjenestetilbudet
- legger til rette for å opprettholde pårørendeomsorgen på dagens nivå, og gjør det enklere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og unge, voksne og eldre med alvorlig sykdom, funksjonsnedsettelse eller psykiske og sosiale problemer»
 - Meld. St. 29 (2012-2013) s. 61

To faser for implementering

- 1) Støtte pårørende og styrke samspillet
 - Fleksible avlastningsordninger
 - Pårørendestøtte, informasjon, opplæring og veiledning
 - Samspill og samarbeid
 - Forbedringer av omsorgslønnsordningen
 - Forskning og utvikling

- 2) Endringer i økonomiske kompensasjonsordninger og permisjonsbestemmelser

Fra Solbergregjeringens politiske plattform

- «Pårørendes situasjon skal styrkes gjennom bedre tilbud om avlastning, veiledning og en gjennomgang av støtteordningene for pårørende.»
 - «Pårørende som tar vare på sine nærmeste gjør en avgjørende innsats og fortjener å bli møtt med et offentlig hjelpeapparat som jobber sammen med dem og avlaster dem.»
 - Det heter også at regjeringen vil styrke pårørendes rettigheter
-
- Politisk plattform 7. oktober 2013 s. 41-42.

Fra politikk til praksis

- Rettslig regulering er ett virkemiddel!
 - Lovgiver (Stortinget) kan
 - Pålegge personell og virksomhet ytterligere plikter overfor pårørende
 - Gi pårørende ytterligere rettigheter
 - Når det gjelder kommunene må staten bruke lovgivning for å pålegge plikter

Eksempel på viktig rettslig regulering

Lovreguleringen om barn som pårørende - helsepersonellens ansvar for informasjon og oppfølging av barn som er pårørende

helsepersonelloven § 10 a og § 25 tredje avsnitt

Spesialisthelsetjenestens ansvar for å ha barneansvarlig personell

spesialisthelsetjenesteloven § 3-7 a

- Hvorfor er ikke kommunene pålagt å ha barneansvarlig personell?

Lovgivning krever avveining av hensyn

- Hensynet til pasienten - selvbestemmelse - integritet - ivaretagelse
 - Hensynet til pårørende - egen helse, integritet og selvbestemmelse
 - Hensynet til helsetjenestens arbeidsbelastning og ressursituasjon
-
- Personvern / taushetsplikt
 - Kravet om faglig forsvarlighet
 - Effektiv og økonomisk bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

Må bygge på en kunnskapsoppsummering om betydningen av å involvere pårørende i helse- og omsorgstjenesten

Lovverkets muligheter!

- Pårørendeinvolvering i helse- og omsorgstjenesten
 - En rett til informasjon (om enn begrenset) også når pasienten ikke samtykker
 - En tydeligere plikt for kommunene og spesialisthelsetjenesten til å gi informasjon til pårørende
 - En plikt til å **innhente informasjon fra pårørende** (et spørsmål om faglig forsvarlighet)
 - En rett til medvirkning for pårørende når pasienten ønsker det

Lovverkets muligheter!

- Støtte til pårørende
 - En plikt for kommunene til å tilby råd, veiledning og opplæring til pårørende
 - En rett for pårørende til avlastningstiltak / fleksible støttetiltak / omsorgsstønad og korresponderende plikter for kommunene
 - Utvide ordningen med pleiepenger (i dag 60 dager)
 - Økonomiske stønadsordninger og permisjonsordninger slik at pårørende med tyngende omsorgsoppgaver kan kombinere yrkesaktivitet med omsorgsarbeid
 - Plikt for kommunene til å etablere / finansiere («sørge-for») ressurscenter som kan gi pårørende støtte, råd og veiledning

Lovverkets muligheter

- Samarbeidsavtalene mellom kommunene og regionale helseforetak (helse- og omsorgstjenesteloven § 6)

Lovverkets begrensninger!

- Rettslige virkemidler kan ikke stå alene
- Lovregulering som virkemiddel må kombineres med andre virkemidler
- Veiledere fra Helsedirektoratet
- Kompetanseheving i utdanning og praksis
- Lederopplæring / ledelsesforankring
- Ressurstilførsel - endret finansiering
- Forskning

Referanser

- Kari Bøckmann og Alice Kjelle vold (2015). Pårørende i helse- og omsorgstjenesten - en klinisk og juridisk innføring, 2. utgave, Bergen: Fagbokforlaget.
- Politisk plattform (2013) for regjering utgått fra Høyre og Fremskrittspartiet. Sundvollen 7. oktober 2013.
- Meld. St. 10 (2012-2013). God kvalitet - trygge tjenester.
- Meld. St. 16 (2010-2011). Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011-2015).
- Meld. St. 29 (2012-2013). Morgendagens omsorg.
- Meld. St. 34 (2012-2013). Folkehelsemeldingen God helse - felles ansvar.
- NOU 2011: 11. Innovasjon i omsorg.
- NOU 2011: 17. Når sant skal sies om pårørendeomsorg.
- Helsedirektoratet (2008a). Pårørende - en ressurs. IS-1512.
- Helsedirektoratet (2010). Barn som pårørende. IS-5/2010.
- Helsedirektoratet (2014a). Sammen om mestring. Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne. Et verktøy for kommuner og spesialisthelsetjenesten, IS-2076.

Takk for oppmerksomheten!

